

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

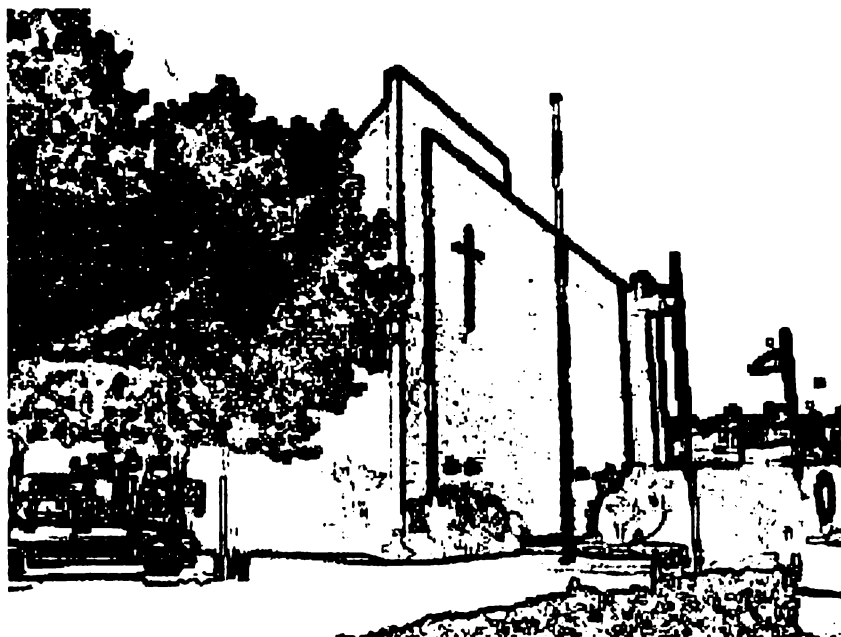
NR. 49, AUGUST 2002

ISSN 1395-6744

NYT FRA LOKALHISTORIEN

UDGIVET AF LOKALHISTORISK SELSKAB FOR BRØNSHØJ, HUSUM OG UTTERSLEV

HUSUM KIRKE – 25 ÅR SEPTEMBER 2002

VEDRØRENDE FORSIDEBILLEDET

Den allerførste Husum Kirke blev opført og indviet den 30 september 1928. Denne kirke blev dog utidsvarende og blev nedrevet i 1975.

Den nye Husum Kirke stod færdig til indvielse søndag den 4. september 1977 og vil således have 25 års jubilæum 2002. Der er i den forbindelse planlagt flere jubilæumsaktiviteter i kirken – startende med børne-gudstjeneste lørdag den 310. august og med festgudstjeneste søndag den 1. september.

I næste nummer af bladet bringer vi en længere artikel om de to Husum Kirker.

Redaktøren

HUSUM GRUNDEJERFORENING

G/F Husumgaard Villakvarter, et tilbageblik der udfærdiget i anledning af 70 året for dens stiftelse i 1989.

Bydelen Husum stiftede den 5. april 1905 "Husum Grundejerforening", derefter kom de nye udstykkede områder med deres foreninger. I 1919 stiftedes G/F Husum Villakvarter, det var nok et lidt ambitiøst navn, for sandt at sige var der ikke meget "villakvarter" over området, men man satte optimist på fremtiden. At det var som så med det moderne, fremgår af foreningens første forhandlingsprotokoller. Man gør bl.a. opmærksom på det ulovlige i at indhegne sin parcel med pigtråd; et sted klages der over en ged, som ejeren ikke har flyttet i 11 dage, et andet over naboens løsgående høns, og haveforeningen Husumgaard klager gentagne gange over alt det ukrudts frø, der fyger ind fra de mange ubenyttede grunde.

Det har kostet tid og tålmodighed at skabe den fornødne organisation, og selv gennem referaternes nøgterne, tørre ord kan man let mellem linierne læse, at bølgerne har gået højt; der er udtalt drøje ord, som den arme sekretær har haft sit hyr med at få til at se pænere ud i referatet. Engang i foreningens tidlige historie fik et mere eller mindre selvbestaltet festudvalg den ide, at foreningen skulle afholde en fest i Folkets Hus på Jagtvej. Desværre gav denne fest et underskud på 90,- kr., ret mange penge, og gennem lange tider var der rivegilde på generalforsamlingerne fremover: Dels

mente mange ikke, at festudvalget havde fået en bindende godkendelse fra bestyrelsen, dels var der nogen uklarhed over, om bogtrykkeren havde leveret 300 eller 350 baltegn. Der blev talt med store bogstaver, men til sidst endte det dog med, at foreningen dækkede underskuddet, idet man indså, at man sandsynligvis ville tabe en inkasso retssag.

G/F egentlige formål, at få etableret veje, vejbelysning, vand, kloak, osv. var lang og træls affære, der til tider forekom at være een eneste ørkenvandring. Lige som man troede, at alt var klappet og klart på et område, ja så viste det sig som regel, at man havde glemt at tage misteltenen i ed; der var måske et nævn, der først skulle udtale sig, et arbejde kunne udføres i forbindelse med de tilstødende grund-ejerforeninger, der skulle indhente approbationer, laves tegninger og overslag, osv. i een uendelighed. Lettere blev det ikke af, at langt fra alle pachejere havde samme interesse i at gå hurtigst muligt frem. Hvor nogen gerne ville bygge, hellere i dag end i morgen, så var der andre med mere langsigtede planer og måske en lidt mere klemt økonomi. Hvor de første ville ofre, hvad det kostede at få sat skub i alle planerne, så var de sidste forsigtige og så helst, at man tog den lidt mere med ro og passede på udgifterne. Vel var det fristende, når en ingeniør tilbød for en yderst rimelig betaling at udarbejde samtlige planer for byggemodningen, men når hans betingelse så var, at han skulle være den, der forestod det egentlige arbejde, ja, så var det naturligvis vanskeligt for foreningen at binde sig langt ud i fremtiden. Man takkede pænt nej, der var for mange usikre faktorer

Selvom de ydre rammer måske ikke var så pralende, så kunne man jo godt hygge sig sammen. Vi fik da en marketender herude, foreningens egen. Det blev bestemt, at han måtte tage 1 øre over høkerprisen pr flaske, når det var udenfor lukketid. Han har er sikkert blevet velhavende.

Efterhånden kom det hele: Veje, slaggeveje ganske vist, men alligevel langt bedre end de lerede grusveje, der blev sågar anlagt fortove. Ganske vist måtte det gentage gange indskærpes, at disse fortove ikke måtte bruges til grønsagsdyrkning eller gødning opladnings plads, men det gik da fremad. I årene 1924 og 1925 blev "sommerlandet" - hvor rørene lå oven på jorden, og derfor kun kunne bruges i sommerhalvåret - afløst af rigtigt vand i nedgravede rør. Allerede i 1926 blev et projekt til områdets kloakering udarbejdet, men der skulle gå helt til 1941-42, før denne blev fuldt gennemført. I årene 1935-37 blev der foretaget en omfattende dræning, så vi kunne slippe for grøfterne. I 1938 fik telefonselskabet tilladelse til at nedlægge kabler i fortovene mod at retablere disse.

I forbindelse med kloakeringen blev vore veje anlagt med kantsten og funderet med et stenslag i bunden, ligesom vejbelysningen blev forbedret.

De sidste mange år har foreningens arbejde ikke været præget af de store projekter, men er blevet mere rutinepræget. Vi vedligeholder fællesarealerne, vi har i samarbejde med naboforeningerne fået forhindret en udvidelse af Husumvej, ligesom vi har fået etableret højtænder og skilte med ubetinget vigepligt. Arbejdet med at skabe området om til stilleveje evt. med bump osv. har ikke fundet sin endelige afklaring.

I 70 året for foreningens stiftelse står vi med et smukt og rart villakvarter, et dejligt boligområde med masser af lys, luft og grønt for øjet, og befolket af en masse rare og hyggelige mennesker. Man kunne måske med et hjertesuk af og til efterlyse noget af den entusiasme, der prægede foreningen i de første brydningsår. Men tiderne forandres og vi med dem. Husum Boldklub blev stiftet d. 5.4 1922, Husum Skole blev taget i brug 1930.

Fra "BELLA" – 15. august 1927

Bazar og Sommerfest.

"Husum Kirkesag" havde berammet Bazar og Sommerfest til Søndag den 7. August, men Grundet paa Kirkeministerens Forfald maatte Festen udsættes til den 21. August. Festen afholdes paa Kunstdrejer Berthelsens Grund "Lilleleje", Toftevej, Husum med følgende Program: Kl. 2 aabnes Bazaren og Pastor Oskar Jensen taler. Kl. 3½ Korsang. Kl. 4 taler Kirkeministeren, Stiftsprovst Fr. Bruun-Rasmussen. Kl. 5-6 Musik. Kl. 9 Lodtrækning og Afslutning. Entréen er 25 Øre og paa Festpladsen vil forefindes Boder med forskellige Slags Varer, Lykkehjul, Præmieskydning etc. Der sælges Lodsedler (30 Gevinster) a 25 Øre. Da Overskuddet gaar til en ny Kirke i Husum anbefaler vi Læserne at aflægge Festen et Besøg.

Tilbud til

bestyrelsesmedlemmer m.fl. for de lokalhistoriske foreninger og arkiver i København.

Ved generalforsamlingen i april 2002 blev det foreslået, at vi fik mulighed for at besøge hinanden og se, hvordan de enkelte arkiver griber opgaven an.

Det er foreløbigt blevet til 3 besøg her i efteråret.

Da der er begrænset plads på arkiverne, har vi anført et maksimalt deltagerantal og en tilmeldingsfrist på senest 1 uge før det første besøg på arkivet. Hvis der er overvældende interesse, kan der suppleres med flere besøgsdage, og hvis der melder sig meget få, kan der blive tale om aflysninger.

VALBY LOKALHISTORISKE ARKIV.

Mosedalsvej 1, Valby

Tirsdag den 24. september 2002 kl. 19.30.

Maksimalt 20 deltagere.

Tilmelding til formanden Hans-Otto Lindgreen, tlf.: 3646 4760

VANLØSE BYDELSHISTORISKE ARKIV.

Jernbane Allé 94, Vanløse

Tirsdag den 22. oktober 2002 kl. 19.00

Onsdag den 23. oktober 2002 kl. 19.00

Fredag den 25. oktober 2002 kl. 19.00

Lørdag den 26. oktober 2002 kl. 16.00

Maksimalt 5 deltagere pr. gang.

Tilmelding til formanden Niels Petersen, tlf.: 3874 4455

ØSTERBRO LOKALHISTORISKE ARKIV

Grenågade 6, Østerbro

Tirsdag den 12. november 2002 kl. 19.00

Tirsdag den 19. november 2002 kl. 19.00

Maksimalt 10 deltagere pr. gang.

Tilmelding til formanden Jørgen Thomsen, tlf.: 3929 1229

Alternativ tilmelding til undertegnede på tlf.: 3860 0547 eller bedre på e-mail peter.gjaldbæk@get2net.dk

Jens Peter Gjaldbæk

FRA STENALDER TIL MIDDELALDER. LANDSBYERNES DANNELSE OG LOKALISERING I BRØNSHØJ SOGN.

FRA: HISTORISK NOTAT 2 A AF CHRISTIAN KIRKEBY

Hvornår opstod landsbyerne?

Dette spørgsmål er svært at besvare, men noget kan man sige, bl.a. ud fra navnene Heraf må man skønne at Husum er den ældste landsby, som med "um" siger, at den er fra omkring vores tidsregnings begyndelse. Husum har ellers en simpel betydning, nemlig "ved husene". Utterslev er den næstældste landsby med "slev" regnes for at være opstået midt i det første århundrede. Navnet betyder, at den er liggende ved et vandløb, som kan være det fra Degnemosen til Utterslev Mose. Det har også betydningen "Other-sløwæ", som referer til mandsnavnet Ottar og i betydningen "Ottars avegods". Emdrups navn hentyder til, at der er en udflytterbebyggelse, idet Emdrup formentlig var oprindelig en gård. "Drup" endelsen siger, at det er fra slutningen af vikingetiden omkring år 900 eller der omkring.

Vi ved fra det pavelige brev fra Verona fra 1186, som bekræfter Kong Valdemar den Stores gavebrev til Biskop Absalon er Støvnæs (senere Sokkelund) Herred, hvor alle landsbyerne som eksisterede den gang er nævnt. Dette gælder også Brønshøj og Vanløse med Rødovre, som må være udflytterlandsbyer fra Husum og Utterslev. Brønshøj betyder "Højen ved kilden".

Det samme gælder Vanløse, hvis navn Hwanløse snarere er det oprindelige navn på Harrestrup Å, og være en lysning ved åen. Den ældre forklaring om at forledet skulle hentyde til planten kvan, har det problem at planten ikke vokser i Danmark. Men det en af de sejlivede myter. Den samme betydning har Rødovre med endelsen "øvre" hentyder til Harrestrup Å og forledet Røeoffre fra 1634 hentydes til kirken, som er bygget med røde muren. I stedet for at gå de 2,5 km til Brønshøj snød vanløsebønderne sig over til Rødovrekirken, hvorfor Jyllingevej overføring over Harrestrupå forsat hedder "Snydebroen". Når vi kan forekomme med disse stednavneforklaringer, skyldes det Gyldendals Stednavneordbog juni 1994.

Landsbyernes lokalisering.

Indtil omkring år 1200 lå landsbyerne ikke fast, men flyttede rundt i sit område ca. hver 30-60 år, når markskifte var nødvendigt. Det var en forløber for trevanskiftet, som mange af middelalderens landsbyer benyttede.

Bøndernes huse var en stolpekonstruktion, som var let at skille ad, og tage med sig når man flyttede rundt på landsbyområdet. Stolperne blev brugt til at fastholde pilegrenene som blev flettet om stolperne og blev fyldt ud med ler. Så husene var lerklinede op til omkring 1300-1400-tallet. Træ var meget kostbart, for der var i området omkring Utterslev Mose ikke meget skov, hvorimod ler var der rigeligt af i morænelandskabet og omkring mosen, og i Lersøområdet var der utroligt meget pilekrat. Ligesom der var rigeligt materiale til stråtag. Den huskonstruktion man benyttede i jernalderen var ydervæggene lave og var uden vinduer. I tagkonstruktionen derimod høj, byggede på en stolpekonstruktion. Ildstedet var i midten i boligenden, og åbningen til ildstedet i tagryggen var også der, hvor lysindtaget var. Husene lå for det meste øst-vest. Stalden til kvæget fandtes i vestenden. Før landsbytiden var det dyrket område omkring huset, som var omgivet af gærde, ofte af pilefletværk, o. lign. Det var nødvendigt for at de vilde dyr m.m. ikke skulle ødelægge afgrøderne. Et andet kendetegn for bebyggelsens beliggenhed var de høje steder i områderne, hvor de senere landsbyer lokaliserede sig. Det kan man se er tilfældet for Utterslev, Brønshøj og Husum, samt Emdrup vedkommende

Omkring 1100-1200-tallet begynder landsbyerne at blive mere stationære. Det er sandsynligt, at Brønshøj Kirke bliver bygget i slutningen af 1100-tallet. Da der i realiteten var tvunget kirkegang, at man lagde sig nærmest kirken. Husum og Utterslev landsbyer er beliggende ca. 1,5 km fra kirken og de 2 landsbyer var sognet helt store landsbyer.

Kvæget spillede en betydelig rolle for landsbyernes dyrkning i Middelalderen. København blev meget hurtig en meget stor by, og markerne blev intensivt dyrket så det næsten var gartneribrug. I Utterslevs østlige del var jorden meget moseagtig med mange småmoser, så jorden var ret "tung" og svær at pløje, at det blev brugt til kvæget, lige som Bissebjergnavnet siger, at her gik kvæget og bittede, idet terrænet var for bakket og leret til dyrkning. Desuden har der ikke tilsyneladende været veje omkring Grøndalen før 1800-tallet, som der har været langs Harrestrupå eller nuv. Damhus Sø. Så de forhold, der har gjort, at Utterslev blev placeret, hvor den ligger i dag, har også gjort sig gældende for Brønshøj og Vanløse, samt Emdrup, hvorimod for Husums vedkommende er sværere at gætte. Men her har også været et vandløb. Dog har Slotherrensvej været landevejen til Roskilde i op til middelalderen, men forsvinder efter 1600-tallet

Det med vandløb har kendetegnet landsbyernes placering. Hvorimod gadekærene har landsbyerne først i 1600-tallet fået efter svenskekrigene og

de er alle udgravet. De er brugt til kreatur- og hestevandning. Derfor kan det være en af forklaringerne på gadekærnes opståen kan være, at vandledningen til Københavns befæstning som Christian d. 4 får sat ekstra skub i, tømmer eksisterende vandløb og forbeholder vandet til dette formål. Utterslev Gadekær har ikke haft noget tilløb eller udløb, ej heller Brønshøj, hvorimod Branddammen i Husum har haft i afløb ud i mosen. Noget tyder på at Brønshøj oprindeligt har ligget ved kildeudløbet til det vandløb, som løb ned til Grøndalen. Det er ca. ved Holck Plads, som har været et helligsted før kristendommen kom til.

Men intet tyder på at mosen har været sejlbare, når man i 1587 laver de første kanaler i mosen, i øvrigt fra Søborghus, som på det tidspunkt er kongelig opsynshus. Rosbækken som er mosen og Lersøens udløb til Øresund har formentlig heller ikke været sejlbare, dels på grund af tilvoksninger, hvilket har været i problem for Emdrup Sø i 1700 og i 1800-tallet og dels grundet store niveauforskelle.

Med den store by København i nærheden blev landsbyerne velhavende med deres intensive dyrkning. Storbyen havde dog sit eget kvæg på fælledeerne omkring byen og endog inden for "bymuren". Ved landsbyernes intensive dyrkning var husdyrgødningen et meget væsentlig led, som krævede store græsningsarealer til kvæget, men som også gjorde at trevangsbruget ikke var så nødvendigt. Denne velhavenhed gjorde, at gårdene blev bedre bygget og fik udmuret teglværk i 1300-1400-tallet.

Der har været en del teglværker i københavnsområdet bl. a. ved Valby Mose ved Søndermarken, og i Utterslev Mose kalder kommunen øen ved Vestvoldens udløb for Tegholmen. Hvornår så det teglværk har ligget, der vides ikke. Tegholm har sikkert været landfast før mosens omlægning. Jeg har som barn hørt, at det var på Absalons tid. Det kan også sket i forbindelse med bygningen af vestvolden.

Forhistorisk tid: Jern-, bronze og jernalder.

I Danmark gik man fra jægersamfundet over til at blive bønder for 4000 år f. kr., og man flyttede fra kysterne mere ind i landet. Man taler om "arden" fra omkring 3400 f. kr. som den første plov, som ikke vender jorden, men laver en fuge i jorden. Den bliver trukket af stude, som derfor ikke kun er til gødning og kødforbrug. Der var tale om enkeltgårde og ikke om landsbyer. I stenalderen, hvor man laver redskaber af flinten, som der er meget af, og som man er dygtigt til at tilvirke. Man eksporterer endog bl. a. til Sverige. "Flinthuggeren" har nok været specialist og en af landsbrugernes første

håndværkere. I jernalderen har Utterslev Moses rige dyreliv og fisk trukket bofaste folk til. Man har ved udgravninger fundet flere bopladser, nemlig 2 stk. ved Husumsiden, 2 ved Brønshøjholm og 1 stk. ved Bispebjergsiden i Emdrup. Der har også været bopladser ved Emdrup Sø og Lersøen ud for Bispebjerg Hospital. Man har nok supplerede landbruget med jagt og fiske-ri. Desuden er der mange fund i området af flintredskaber.

I bronzealderen bliver det dog mere organiseret, hvilket ses på bronzealderhøjene på Bellahøj. Bronzealderen er der livlig handel med romerne og sågar med araberne. Bronzealderen er fra ca. år 1800 til 500 år f. Kr. Men bronzen er skrøbelig og bruges nok mere til pynt end redskaber. Det berømteste fund er Egtvedpigen, som er fra den ældste periode af bronzealderen. Men man producerer bronzen selv med smeltning af kobber og tin. Man begynder at få virkelige krigsredskaber. Man kan konstatere et mere lagdelt samfundsmønster. Når der endnu ikke er tale om landsbyer, samlet bebyggelser, skyldes det at landbruget på de enkelte steder ikke kunne give afkast til en samlet bebyggelse. Derfor bruger historikerne betegnelsen bygder. Men gården synes at ligger tættere på hinanden og ofte parvis. Op til 20-30 beboere har der boet et sådan par gårde, og her har været lagdeling. Nogle har sågar været trælle. Trællene forsvinder først i 1200-tallet, uden at man historisk ved hvorfor. Kirken accepterede trælleriet, som dog ikke måtte være kristne. Men på Absalons tid med de mange krigstogter mod venderne, var man leveringsdygtig med trælle. Men forskellen til tyende, som der var samtidig, har dog ikke været stor.

I jernalderen som er fra 400 f. Kr. op til 700 e. Kr. bliver kan bøndernes håndværkere fremstille jernredskaber, handlen med romerne øges, vi finder glasskåle i de rige grave. Våbnene bliver mere effektive, ardenploven bliver til bueard, der er mere effektiv, om end ikke så effektiv som middelalderens muldfjældsplov. Omkring vores tidsregning finder man en øget organisering, som fører frem til landsbyerne og i vores område Husum og Utterslev. Ottar kan godt være en høvding som har organiseret Utterslev til en landsby.

Ved vort tidsregninger der folkevandringer, hvor man kan nævne Jylland med Kimberne og teutonerne, som drog ned i Romerriget. Nogle hundrede år efter har vi folkevandringer igen og der med uro. På den tid kan nævnes Vandalerne, som nåede Rom, som de vandaliserede (indtog) og drog videre til Spanien og blev til andalusier. I det første århundrede drog Frisere og Angelsaksere til England.

Bronzesmeden blev til jernsmed og de dygtigste var endog guldsmede. Guld var tegn på meget høj status. Det er denne periode guldhornene er lavet. Men stadigvæk ligger landsbyerne ikke fast, men skønsmæssigt er det område de flytter rundt i begrænset. Utterslev har været i den nordvestlige del, da området mod Lersøen og Bispengen er for sumpet til den tids landbrug. Husum har sikkert holdt sig til den nordlige del. Uden for den 2 landsbyer har der nok været enkeltgårde o. lign. som så danner de øvrige landsbyer senere. Man regner dog med at i snit lever 10% af befolkningen uden for de organiseret samfund, og omkring København nok flere. Men folkevandringstiden vidner også om et befolkningsoverskud, hvor hele samfund bryder op.

I Vikingetiden fra 700-1100 e. Kr. er den tid, hvor man drager ud og handler, og undervejs laver nogle slemme røverier, som sætter skræk i folk i England, Frankrig og middelhavslandene. Men nu drager man ud og kommer for en stor del hjem igen. Man er blevet dygtige kriger og nogle bliver endda hird, eller Drusjinagarde, for Kejseren i Konstantinopel, i det østromerske kejserrige, hvor de kom over til ad de russiske floder til Sortehavet. Nogle af vikingerne blev endog hertuger af Normandiet og af Sicilien i Palermo. Man drog ud på vikingetogter i sine unge år og "løb sikkert homene af sig".

Middelalderen.

Den tidlige middelalder blev de fleste landsbykirker, bygget for landbrugets overskud. Der var et udbredt fæstesystem og tiende til kirken. Så bønderne måtte hovedsageligt leve af selvforsyning, medens herremændene, kirken og kronen levede rigt på fæstesystemet. Den rige periode i middelalderen varede til omkring 1300-tallet, hvorefter der med jævne mellemrum var pestsygdomme. Pesten opståen skyldes at gårdene var blevet for små og kunne ikke brødføde beboerne, grundet for voldsomme fæsteafgifter. Mange steder lagde herremændene gårdene sammen, så de giv det fornødne udkomme. Dette problem synes dog ikke at være forekommende i Brønshøj Sogn, så vidt vi kan se det af folketællingerne. Det store problem for middelalderens bønder var landsbyernes isolerethed og meget indgifted familierne i mellem. I byerne var sundhedsforholdene ringere, men stor dødelighed, men det gjorde at der var større indvandring af bl. a. tyske håndværkere og dermed langt mindre indgifted, at byboerne faktisk blev højere end bønderne.

Kilder: Fra Stenalder til Middelalder

Vikingleforfatteren og lektor Søren Sørensen

Karen Brøgger og Viktor Pedersen: Historie for den eksamensfrie mellem-skole I, 1949 Aschehoug Dansk Forlag

Før Bueme, glimt af 6000 års historie, Udgivet af Københavns Amtsmuse-umsråd i samarbejde med Høje Taastrup kommune i 1999. Distribution forlaget Trot.

Det danske landbrugs historie I, Oldtid og middelalder, Udgivet 1988 af Landbohistorisk Selskab.

ISSN: 1399-5049

Fra "BELLA" – 15. august 1927

Lyn og Torden

Den 15. ds. om Morgen blev Beboerne her i Kvarteret vækket af Torden ledsaget af et Regnskyl, der i Voldsomhed ikke er oplevet i Mands Minde. Lynet slog ned i Ejendommen, Godthaabsvej 153. Særlig medtaget af Regnen blev Havekolonien "Rosendalen" ved Borups Allé og Hillerødgade, der blev helt om-dannet til en Sø. Ved Borups Allé Krydset løb en Sporvogn af Sporet, fordi dette var blevet fyldt med Grus. Trafikken var standset indtil Falck fik rensset Sporene og Sporvognen anbragt på disse.

HUSUM VÆNGE

*v/ Husum Vænge Centrets lokalhistoriske gruppe
november 2000*

Meget længe før København blev grundlagt, var Husum. I den store sognekommune Brønshøj-Rødovre var Husum uden tvivl den største og mest betydningsfulde landsby eller flække, for her var der i tidernes morgen et høvdingesæde. Senere blev der bygget en stor og befæstet gård, Husumgård. Navnet Husum betyder i øvrigt ved huset, og det var her man søgte tilflugt, når landet blev plyndret og hærget.

Navnet Husum Vænge må nok siges at være konstrueret, idet et vænge i og for sig er en mindre indhegnet mark. Imidlertid er jorderne omkring Husum Vænge resultatet af en sammenlægning af Allégården og Holmegården, som Københavns Kommune foretog, da man i 1918 købte disse gårde, der hver var på godt 50 tønder land. Måske brugte man navnet 'vænge' med en henvisning til den skolebotaniske have, der her blev indrettet. Den blev nedlagt omkring 1950.

Men lad os ikke spekulere over det kunstige navn, som dog er meget mundret. Her blev der så i 1930 bygget Husum Skole og syd for denne udlagt et sportsareal (Husumparken). Bebyggelserne Husum Vænge og Glumsøparken blev opført i krigsårene, 1943 og 44, men allerede forinden var den gamle landsby næsten forsvundet.

Efter indlemmelsen i 1901 af en del af den gamle Brønshøj-Rødovre sognekommune, Rødovre kom jo ikke med i København, skete der en ganske betydelig byggeaktivitet i hele området, men i lange tider bevarede Husum et landsbypræg. Brønshøj kirke, bygget af biskop Absalon, var jo det centrale punkt i oplandet for borgerne i Utterslev, Husum, Vanløse. Imidlertid skete der det forfærdelige ved gudstjenesten juleaften 1922, at mange Husum'ere måtte stå uden for i våbenhuset. Det gav stødet til, at man på vejen hjem talte meget om at få egen kirke i Husum.

Den 10. januar 1923 dannedes en byggekomité, og ved et menighedsmøde på Allégården blev det første bidrag betalt. Der blev arbejdet meget energisk, og byggekapitalen voksede støt. Man tog kontakt med både Staten og Københavns kirkefond for at bede om støtte. Imidlertid kom der intet ud af dette store arbejde, der har nok været en del misforståelser på begge side. Den 27. oktober 1923 dannes derfor en lokal forening, Husum Kirkesag,

med det formål at få opført en kirkesal i Husum. Større og mindre kontingenter og gaver tilflød foreningen, og en sykreds blev oprettet med det formål at fremstille ting til basar. For at opildne sykredsen skrev bestyrelsens poetisk begavede medlem, tømrermester Martin Rasmussen, en sang, der stadigvæk vil kunne synges.

Gårdejer A.C.Jochumsen og hustru på "Højdegården" skænkede et grundstykke (matrikel 2784) af gårdens jorder til bygning af kirken. Arkitekt Jens Rasmussen udarbejdede tegningerne, og lidt forandret og udsmykket blev den således opført af arkitekt J. Holst Jørgensen. Opførelsen tilfaldt murermester V. Spøer, Brønshøj, som hovedentreprenør.

Grundstenen til Husum Kirke blev nedlagt den 27. november 1927, første søndag i advent. Pastor Munkner oplæste grundstensdokumentets tekst, der derefter blev tillodet og nedlagt under de tre grundsten. Den første sten blev muret af den daværende kirkeminister, stifts-provst Fr. Bruun-Rasmussen, den anden af Brønshøj menighedsråds formand, docent, dr.theol. H. Mosbech og den tredje af distriktets præst, formanden for Husum kirkesag, pastor Munkner.

Byggearbejdet gik støt videre og store bededagsaften, den 3. maj 1928, kunne der holdes rejsegilde.

Komiteen indstillede og anbefalede, at kirkeministeriet skulle udnævne kirkens første funktionær til sognepræst, d.v.s. pastor Munkner. Ligeledes skulle der udnævnes kordegn, graver og organist. I Ystad (Sverige) bestilte man en kirke-klokke, der blev ophængt i kirkegavlen over indgangsdøren. Klokken fik følgende indskrifter: "Ære være gud i det høje" på den ene side og "Til Jesu Kristi ære det tone højt i sky, at her er godt at være i Herrens kirkely" på den anden side.

Pinsemorgen, den 27. maj 1928 kl 8, blev der afholdt en kort friluftsgudstjeneste foran den endnu ikke færdige kirkebygning, og kirkeklokken klang for første gang i Husum. Arbejdet skred nu hurtigt frem, og "Under 1. September 1928 har det behaget Hans Majestæt Kongen at bifalde, at Husum Distrikt i Brønshøj Sogn i København udskilles som et selvstændigt Sogn under Navn af Husum Sogn og at beskikke residerende Kapellan Oskar Munkner, Brønshøj, til Sognepræst for Husum Sogn".

Husum var det femte sogn, der blev udskilt fra sognet ved den gamle Brønshøj Kirke.

Med stor glæde og forventning så man frem til indvielsen af kirken, der efter aftale med biskoppen var blevet fastsat til den 30. september 1928, 17. søndag efter trinitatis. Biskop, dr.theol. H. Ostenfeld og overpræsident Bülow anførte præstepro-cessionen med de hellige kar og alterbøgerne ind i kirken, hvor kirke-sagens venner, særligt indbudte og Husum menighed var samlet til trængsel. Biskop Ostenfeld indviede kirken, indsatte derefter pastor Munkner til sognepræst i Husum, idet han talte om kirkens og præstens gerning. Derefter prædikede sognepræsten over dagens evangelium: Levi kaldelse.

Det første rigtige bibliotek i Husum, åbnet den 4. marts 1933, fik husly i nogle små lokaler på loftet i Husum kirkes menighedshus. I den første måned var der tilmeldt 75 lånere, og 562 bind blev udlånt. Biblioteket måtte imidlertid flytte i slutningen af 1939, da sognepræsten ved kirken ikke længere kunne afse den afståede loftsplads.

Der er grøde i Husum kulturliv, idet biblioteket nu har fået en meget central placering på Frederikssundsvej 290, og et annekst i Husum Vænge Centret.

Research: Sv. O. Olsen

Redaktion: Erik Olsen

© 2000 Sv.O.Olsen

Fra "BELLA" – 15. august 1927

Ny Facade

Hr. Carl Goosmann, Kærsangervej 20, har i disse Dage faaet opsat nye Facadeskilte. – Det kan maaske interessere Publikum at faa at vide, hvad et koster en Forretningsmand at have en fin Facade, og ved Forespørgsel erfarer vi, at disse Skilte har kostet Hr. Goosmann 1200 Kr. – Det er dog en Sum; men fint tager det sig ud.

BIOGRAFDIREKTØR OLUF HANSEN

v/Svend Olsen 2001

Hvem var han

Oluf Hansen blev født 8. 5. 1886 og døde 22. 2. 1970, han blev født på Brønshøj By vej i nr.10. Han og hans bror Hans Peter boede der med deres forældre sporemagermester Fritz Hansen f. 24. 12. 1842 og hans kone Anne Marie f. Engelshmidt f. 30. 5. 1855 - d. 29. 9. 1942.

Oluf Hansen har selv berettet at han i begyndte sin skolegang med at lære sin ABC i en rullestue på Kjærbøllinge gården. Befolkningstilvæksten var vokset i Brønshøj og Sognerådet havde vedtaget at bygge en ny Brønshøj Skole ved Brønshøj Gadekær, der som bekendt blev taget i brug 1901. Kjærbølling gården og dens længer blev efter tre års forløb revet ned, og på det sted hvor gården lå kom først Brønshøj Tivoli og senere på ejendommen i 1936 på hjørnegrunden Bella - Bio og Brønshøj Bibliotek.

I forbindelse med 25 året i 1926 for Brønshøj Sogns indlemmelse 1. januar 1901, kan vi læse at hvis man spurgte hvad Oluf Hansen bedst kunne lide svarede han: "Brønshøj for 25 år siden, hvilket selvfølgelig hænger sammen med, at jeg har tilbragt min barndom og glade skoletid her. Hvad siger nemlig ikke digteren Jens Baggesen;

Ak, intet sted er roserne så røde
og intet sted er tornene så små,
og intet sted er dunene så bløde,
som de, vor barndoms uskyld hvilte på."

Oluf Hansen var et meget kendt navn i datidens filmkredse, han var blevet lagerchef og senere direktør for Skandinavisk Film Kompagni, dette firma var meget fremme i 1920-30erne, specielt de nordiske film - dog med en overvægt til de svenske og tyske film. Han var leder af i Park Teateret i hvis leder han var i 8 år. Ud over at være en slags lokal mæcen, der altid var med når noget skulle ske - og han var aldrig bange for at række en hånd med i det lokale. Netop på den tid var det snedkermester Laurits Hansen der på tid var formand for Brønshøj Grundejerforening og der var et godt familiært bekendtskab til Oluf Hansen. Det var her tanken opstod til at få optaget små episoder om Brønshøj på film omkring 1920, dette arbejde fortsatte som bekendt Oluf Hansen til op igennem 1930erne.

Brønshøjs to første biografer

Brønshøjs første biograf oprettedes i 1917 og var indrettet i ejendommen Frederikssundsvej 150, det var digteren Johan Martinus Nielsen Skjoldborg (f.24.1.1861 - d.1936) der fik den første bevilling til at drive biografer. Han boede dengang i Kjærhave ved Ringsted og omkring 1902 boede han i Helgolandsgade 3 II. I en årrække boede han så i Ringsted igen og fra omkring 1916 flytter han til Frederiksborg Bredgade 9, han havde biografbevillingen her indtil 1934. I den første Brønshøj Biografteater var der 150 siddepladser og i den anden Biograf i nr.129 (i dag nr.131) omkring 420 pladser. Her boede hans filmoperatør V. Schønberg i nr. 127 - Tlf. Bella 1354.

En lokal borger fortæller at efter Oluf Hansen havde overtaget bevillingen, har jeg været i det gamle Brønshøj Biografteater på Frederikssundsvej 127 hvor der dengang blev reklameret med: "De bedste Film som fremkommer på de store Billedteatre i København, opføres kort Tid efter i Brønshøj Biografteater - Små Billetpriser: Indehaver direktør Oluf Hansen, Hvedevej 27. Tlf. Bella 295".

En biografgæst fra dengang kan tydelig huske, når der var pauser mellem anden og tredje-akt. Så blev dørene smækket op, der kom frisk luft ind og vi kunne få os en smøg. Der var en dame, der sad og spillede klaver - det var sådan en stor dame ligesom skuespillerinden Olga Svendsen. Når hun kom gyngede ind, kom der gang i forestillingen. Det kunne ikke gå hurtigt nok for os drenge, når vi skulle se en Western - film.

I den nye biograf ved Højenhald var der omkring 420 pladser, der udover var indrettet fire loger med fire eller seks stole i hver. Dengang måtte der ryges i biografen utroligt at der kunne vises film i al den røg. I pausen kunne der købes chokolade og der var også en Ismand. Billetpriiserne 35 øre og 75 øre og 1,05 kr., 1,25 kr. Det skete ved cirka 22.30 tiden når kassen var talt op. Når forestillingerne var færdige skulle piccoloen gå med dagens omsætning hjem til hans privat adresse med pengekasen. Var der ingen hjemme så blev pengene puttet ind af brevkassen - det var hans pengeboks.

Når en automobil blev udskiftet dengang fulgte nummerpladen gerne ejeren. Oluf Hansen havde på sin nummerplade nummer K 848. Keld Geertsens barn-domshjem var lige overfor nr. 27 på Hvedevej, altså i nr.28. Han husker hvordan hans far altid frygtede for sit stakit, når K 848 med biografdirektøren ved rattet i sene nattetimer skulle ned af Hvedevej, og Oluf Hansens indkørsel i nr.28 ikke var bred nok.

Oluf Hansen med tilnavnet "kong Oluf"

Senere erhvervede biografdirektør Oluf Hansen, hele hjørnegrunden af Frederikssundsvej / Krabbesholmvej, der kom her et moderne og velindrettet biografteater. Med Danmarks største "svævende" balkon, der var 22m. lang og ikke blev båret af en eneste pille. Konstrueret af ingeniør Axel Knudsen. Biografens proscenium er meget "film-proscenium", udført af arkitekt Robert Hansen, og ingeniør Vald. Henckel.

Med butikker og blandt dem Københavns Privatbanken som flyttede ind på hjørnet. Bella Bio åbnede torsdag den 26. november 1936. Oluf Hansen ønskede at åbne med en film, der kunne byde på alt, det vil sige både handling og god musik. Han havde derfor valgt en pragtfuld film "Den evige Ild" med Gustav Frølich og Sybille Schmitz i hovedrollerne. Handlingen foregik i Budapest sommeren 1914. Musikken skulle have været enestående, og filmens hovedfigur, Gustav Frølich, siges i denne film at have ydet sin bedste præsentation.

Et par dage forinden havde der været forevisninger for pressen, autoriteter og private. Der var gjort alt for at den nye biograf skulle falde i publikums smag. Dens indre var smukt, det var pæne lyserøde farver der prægede vægge og balkon. Der var i formtaler fra starten skrevet om et flot fortæppe i biografensalen, med et pragtfuldt "fortæppe" med udsigt over det gamle og det ny Brønshøj, med store firkantede motiver fra bydelen. Det var dengang en stor attraktion på af grund

billederne af den forsvundne Brønshøj Kro, Utterslev Mose og motiv fra Brønshøjvej med Rytterskolen og den gamle længe. De i alt 875 stolepladser i salen var sorte, betrukket med grønt plys. Foyeren var særlig pragtfuldt udsmykket som kunstmarmor og væggene med kunstværker, der symboliserede fem verdensdele. Det fortælles, at Oluf Hansen en gang havde besøg af nogle kendte indenfor biografbranchen som skulle besigtige en eller anden nyskabelse i Bella Bio. Disse muntre folk overværende en fremvisning med publikum og midt under forestillingen slap de en lille pattegris løs i det forholdsvis mørke rum. Efter rum tid var grisen indfanget og forestillingen kunne gå i gang igen.

Samtidig med det første store dyrskue afholdtes på Bellahøj marken, blev der i anledning af Stavnsbåndets ophævelse i 150-året, her fik en ny film premiere i Bella Bio, filmen hed "Kongen bød" der netop foregik i 1788. Senere kom alle de her danske film med bl.a. Morten Koch. Der var vel 600 pladser, og så var der endvidere en balkon.

I KTAS telefonbog så hans annonce sådan ud:

"Bella Bio Frederikssundsvej 175.... Bella 711

Bella Bio

Gratis Biletbestilling Fra Kl. 5

Søn - og Helligdage fra Kl. 2

Nummererede Pladser."

En ansat som piccolo for at supplere sin anden indkomst husker; "da jeg blev ansat i 1948 til 10-års jubilæet, der markeredes med en særlig præmiere på en engelsk film med skuespilleren Ann Todd og afsluttedes efter forestillingen med en natteforestilling der vist dengang hed "Guldfisken".

Tilværelsen som piccolo prægedes af forskellige vagter, byærinder til nabo restauranten Brønshøj Tivoli og - når man var heldig - ekstra søndagsvagter fra kl. 13, når politiske organisationer havde forevisninger for deres medlemmer. Her vistes ofte et meget lødigt og filmmuseumsagtig repertoire. Nogle gange var biografen også ramme om midnatsforestillinger med optræden af landets ypperste kunstnere. Ved en ekstra forestilling husker jeg, at den store koncentrationslejr film vistes for en lille kreds af embedsmænd og andre sagkyndige, men så vidt jeg erindrer, besluttedes det ikke at vise denne film offentlig i Danmark.

Biografens daglige personale bestod af en inspektør, en kontrollør og fire-fem piccoloer; arbejdstiden var kl. 19.30-23.00, søndag kl. 15.30 - 23.00, med frihed under anden eftermiddagsforestilling. En ugentlig hverdagsfrihed og en månedlig søndagsfrihed. Det er vel overflødigt at fortælle, at man selvfølgelig skulle i en anden biograf på den ugentlige friaften.

Engang talte to af os piccoloer med en ung pige i foyeren. Hun var ikke fra hovedstadsområdet, og det var hendes første biografbesøg i livet. Vi københavnere talte bagefter om hende, som om vat faldet ned fra månen!"

På et tidspunkt, vel omkring 57/58 lykkedes for Oluf Hansen for en formidabel sum (der snakkedes om et beløb, der i vores penge vel ville have lignet en ½ mio. kr., at erhverve en nummerplade, der hed K 1. Det blev dog en kort fornøjelse for ham,

før med de nye nummerplader med to bogstaver og fem tal, de skulle herefter altid følge bilen.

En kendsgerning var at Oluf Hansen fik sat sit præg på Brønshøj hvor man kunne møde hans kone i billethullet og ham selv ved indgangen som billet kontrollør eller oppe i operatør rummet. Det vides imidlertid, at efter salget af Hvedevej 27, tog han ophold på Hotel Richmond i Vester Farimagsgade 33. Han ejede en gård i Jyllinge der blev udstykket og i medens han kørte stadig rundt med sin K 1 nummerplade.

Efter lukningen af Bella Bio den 31.10. 1966 og en i teknisk henseende veludstyret biograf efter tidens krav måtte give op. (det var den tredje biograflukning på en måned det år, nemlig Bristol og Casino i København). Bella Bio ombygget til et IRMA Supermarked, Oluf Hansen der nu havde rundet de 80 år havde nemlig betinget sig ved salget, at biograflejemålet ikke måtte overgå til andelsvirksomhed som FDB er. Dette holdt som bekendt indtil 1.april 1993 hvor lejemålet blev overtaget af Super Brugsen.

Kilder: Klip fra Nyt fra Lokalhistorien artikler, nr.9, nr.8, nr.13, nr.32. Brønshøj avis 1926, 1936 og forskellige indsamlede noter bl.a. af A. Karoli Hansen, R. Tolver Christensen. Filmhusets Bibliotek. / Svend Olsen 2001

HUSUM TORV 2002 – ET NYT STYKKE LOKALHISTORIE

ARRANGEMENTER I LOKALOMRADET:

BRØNSHØJ MUSEUMS VENNER:

Torsdag den 22. august kl. 19.00 Grundtvigskirken: Thomas Viggo Pedersen fortæller om kirken, viser os rundt og slutter aftenen ved orglet.

Mødested. Grundtvigskirken.

Torsdag den 12. september kl. 19.30 Brønshøj Kirke – Fællesmøde med Menighedssamfundet. Arkitekt Paul-Erik Lønnee, der stod for renoveringen af kirken i 1975, fortæller om dette arbejde. Mødested: Brønshøj Kirke.

Lørdag den 7. december kl. 10.00-13.00, Julestue på museet. Traditionen tro afholdes museets julestue med gløgg og æbleskiver, pyntning af juletræ med datidens julepynt, salg af julekort og gaver, salg af museets årbøger, alt til en fornuftig pris. Mødested: Brønshøj Museum

Kirkejubilæer:

25 år: Husum Kirke – arrangement 1. september 2002

40 år: Bellahøj Kirke – arrangement 12. september 2002

Efterårets møder i Lokalhistorisk Selskab.

BESØG TOMSGÅRDENS BRANDSTATION.

Lørdag den 7. september 2002 kl. 14.00 – 16.00 er der besøg på Tomsgårdens Brandstation for medlemmer og venner af Lokalhistorisk Selskab. Brandstationen er kendt af alle her i bydelen og er vores lokale brandstation med alt hvad hertil hører. Herudover er der depot for brandvæsnet, værksteder og reservekøretøjerne hører til der.

Vi vil forsøge at få nogle gamle brandmænd fra station T til at fortælle om gamle dage på brandstationen.

Da der er begrænset plads, er det nødvendigt med en forhåndstilmelding til formanden Jens Peter Gjaldbæk på tlf. 3860 0547 eller bedre på e-mail "peter.gjaldbæk@get2net.dk" senest en uge før arrangementet, dvs. lørdag den 31. august 2002.

Hvis der bliver overtegnet, vil vi gentage arrangementet den følgende lørdag.

BESØG PÅ ASSISTENSKIRKEGÅRDEN

Lørdag den 5. oktober 2002 kl. 11.00 – 13.00 arrangerer vi i Lokalhistorisk Selskab en guidet tur på Assistenskirkegården.

Turen bliver arrangeret, således at vi får fremhævet de kendte personer, f.eks. H.C. Andersen og Søren Kirkegård. Der bliver fortalt om kirkegårdens historie og lidt om Nørrebro's historie.

Vi har fået Jørgen Schrøder til at vise os rundt, og han er kendt for sin store viden om Assistenskirkegården og for sin levende måde at fortælle på.

Vi mødes ud kapellet ved hovedindgangen, Kapelvej 2 kl. 11.00.

For at sikre en fornuftig afvikling af besøget, er det nødvendigt med en forhåndstilmelding til formanden Jens Peter Gjaldbæk på tlf. 3860 0547 eller bedre på e-mail "peter.gjalbaek@get2net.dk" senest en uge før arrangementet, dvs. lørdag den 28. september 2002.

Hvis der bliver overtegnet, vil vi gentage arrangementet.

Pris 30 kr. pr. person.

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev

c/o Brønshøj Bibliotek, Frederikssundsvej 175, 2700 Brønshøj.

Formand: Jens Peter Gjaldbæk, Storkebakken 33, 2400 København NV, tlf 38 60 05 47.

Kasserør: Bo Öhrström, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf 38 60 99 84.

I bestyrelsen i øvrigt:

John Hedelund, Haraldstedvej 2, 2700 Brønshøj, tlf 38 28 97 67

Anne Brix Christiansen, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf 38 60 99 84 *Anne-mette Risager, Perlestikkervej 7, 3. 2400 NV, 35 82 02 07*

Kontingent, for 2002: 125 kr. for enkeltmedlemmer, 175 kr. for husstandsmedlemsskab, 175 kr. for foreninger/institutioner.

Postgiro nr. 4 99 24 58 (bruges ved kontingentindbetaling).

NYT FRA LOKALHISTORIEN udkommer fire gange om året. Eftertryk efter aftale og med kildeangivelse. Bladet modtager gerne korte indlæg fra medlemmerne.

Ansvarshavende redaktør: Anne Brix Christiansen. Kommitteret til redaktionen: Svend Olsen